

17 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1973

**Βασίλης Βασιλικός
Συγγραφέας**

35 χρόνια πέρασαν από εκείνη την ηρωική και αυθόρμητη ή καλύτερα ορμέφυτη εξέγερση των φοιτητών ενάντια στο καθεστώς της εξάχρονης ήδη τότε δικτατορίας στον τόπο σας. Δηλαδή περίπου όσα και τα δικά μου μισά χρόνια. Γεμίσαμε οδούς Ηρώων Πολυτεχνείου και στεφάνια, λόγους κάθε χρονιά. Σαν τον δικό μου σήμερα. Κάτι που είναι θετικό γιατί ένα τέτοιο γεγονός πρέπει να κρατιέται ζωντανό στη μνήμη των ανθρώπων. Κυρίως γιατί συνέπεσε με μια εποχή δήθεν φιλελευθεροποίησης του καθεστώτος των συνταγματαρχών, όπου με πρωθυπουργό τον αείμνηστο Σπύρο Μαρκεζίνη οδεύαμε προς μια ισπανοποίηση α-λα-Φράνκο και πορτογαλλοποίηση α-λα-Σαλαζάρ της δικτατορίας. Μη ξεχνάτε ότι λίγες μέρες πριν την εξέγερση ο Μαρκεζίνης είχε δηλώσει θαυμαστής του Λένιν στην έγκριτη γαλλική εφημερίδα «Λε Μοντ» σε μια συνέντευξή του, οπότε εμείς οι αυτοεξόριστοι στη Δυτική Ευρώπη, τρομάξαμε. Αν η χούντα «εκδημοκρατιστεί» εντός εισαγωγικών σκεφτόμασταν θα διαρκέσει με διαδοχικές μεταλλάξεις άλλα τόσα τουλάχιστον χρόνια. Και το Πολυτεχνείο ανέκοψε αυτή τη χαμαιλεοντική μεταμόρφωση. Μπήκε ο σκύλος της ΕΣΑ, ο Ιωαννίδης, πράκτορας όχι της ΣΙΑ όπως ο Παπαδόπουλος, αλλά των μυστικών υπηρεσιών του Πενταγώνου και της ισραηλινής Μοσάντ και έγινε αυτό που έγινε με κατάληξη την τουρκική εισβολή στην Κύπρο, τον τεμαχισμό του νησιού στα δύο και την συνακόλουθη «απελευθέρωση» της Ελλάδας, αφού ο ραδιούργος Κίτσιγκερ που είχε ζητήσει από τον Ιωαννίδη «το κεφάλι του Μούσκου», δηλ. του Αρχιεπισκόπου μακαρίου αγανάκτησε με την ανικανότητά του να σκοτώσει ακόμα και έναν αφύλακτο Πρόεδρο που υποδεχόταν εκείνη τη στιγμή τα παιδιά ενός σχολείου στο Προεδρικό Μέγαρο της χώρας του.

Η δικτατορία όμως προέκυψε από το πουθενά. Για χρόνια καλλιεργούνταν μέσα στο στράτευμα η συνωμοσία του ΙΔΕΑ, μιας συνωμοτικής οργάνωσης του Στρατού που συγκροτήθηκε στο μετεμφυλιακό κλίμα από ορκισμένους εχθρούς του «κουμμουνιστικού εκβորρά κινδύνου». Για να καταλήξει, δυστυχώς, στον παραγνωρισμένο κίνδυνο εξ ανατολών, δηλ. της Τουρκίας, που περίμενε το μοιραίο λάθος που έγινε τον Ιούλη του 1974 από την πλευρά μας, με την απόπειρα κατά του Μακαρίου και με σοσιαλιστή φιλέλληνα πρωθυπουργό και ποιητή, τον μακαρίτη Ετσεβίτ, να μπουκάρει στο νησί της Αφροδίτης και η Αφροδίτη να φέρει την πτώση της αιχμάλωτης από την χούντα Αθηνάς-Αθήνας.

1958. Η ΕΔΑ γίνεται το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης. 1961. Βία και νοθεία στις εκλογές. Ακόμα και οι νεκροί, τα δένδρα και τα πηγάδια ψηφίζουν. 1963. Δολοφονία του ανεξάρτητου βουλευτή, συνεργαζόμενου με την Αριστερά του βαλκανιονίκη εις άλμα εις μήκος, γιατρού γυναικολόγου και Καθηγητή της Ιατρικής Γρηγόρη Λαμπράκη. Γεμίσαμε και πάλι οδόσημα με το όνομά του, 13 χρόνια αργότερα, από το 1976 και μετά, γεμίσαμε και πάλι δρόμους που φέραν το όνομα του αγωνιστή Αλέκου Παναγούλη. Εκεί που διασταυρώνονται οι δύο αυτοί δρόμοι, στέκομαι καμιά φορά και παριστάνοντας τον τουρίστα ρωτώ σε νέα παιδιά αν γνωρίζουν ποιοι ήταν οι άνθρωποι αυτοί που η τοπική αυτοδιοίκηση θέλησε με τον τρόπο της να τους τιμήσει. Και η άγνοιά τους μου φέρνει ρίγη απελπισίας. Μόνο μια φορά βρέθηκα εκεί που μετείχαν τρεις δρόμοι, ήταν μια πλατεία σε κάποια επαρχιακή πόλη της χώρας μας: οδός Ηρώων Πολυτεχνείου, οδός Γρηγόρη Λαμπράκη και οδός Αλέκου Παναγούλη. Γνωρίζοντας εκ των προτέρων την απάντηση για τα ους δύο τελευταίους, ριψοκινδύνεψα, σε τάχα σπασμένα ελληνικά, να ρωτήσω έναν νεαρό με σκουλαρίκι για το ποιοι ήταν οι ήρωες του Πολυτεχνείου- Αρκάδι, μου απάντησε, στην Κρήτη-Κρέτα. Τούρκοι τους κάψαν στο μοναστήρι-μονάστερι.

Η δολοφονία του Λαμπράκη στάθηκε όμως ορόσημο για τη γενιά μου. Είμασταν στην εποχή του 114, στο ψωμί, παιδεία, ελευθερία κλπ. Και ξαφνικά συνειδητοποιήσαμε ότι αυτοί που μας κυβερνούσαν δεν ήταν οι πραγματικοί κυβερνήτες της χώρας. Το αναφώνησε άλλωστε και ο ίδιος τότε πρωθυπουργός ο Κωνσταντίνος Καραμανλής με την ιστορική φράση «ποιος

κυβερνά αυτόν τον τόπο». Πολύ αργότερα μάθαμε πως η εντολή είχε έρθει από την ίδια την βασίλισσα την Φρειδερίκη μέσω των παρακρατικών οργανώσεων, που χρέωσε στον βουλευτή της ΕΔΑ την επίθεση της αγγλίδας συζύγου του πολιτικού κρατούμενου συνδικαλιστή ναυτεργάτη Αντώνη Αμπατιέλου, που της έσκισε το φόρεμα έξω από το ξενοδοχείο της στο Λονδίνο, επειδή δεν της έδινε ακρόαση, μια ακρόαση για την αγγλικής υπηκοότητας Μπέτυς Αμπατιέλου, που είχε ζητήσει, ως όφειλε, ο ευρισκόμενος κατά σύμπτωση εκείνη την εποχή στην Αγγλία, για να συμμετέχει σε μία φιλειρηνική πορεία στο Ωλντερμάστον, του «Ομίλου Μπέρτραντ Ράσελ» εναντίον των πυρηνικών εξοπλισμών, βουλευτής της Αριστεράς Γρηγόρης Λαμπράκης. Ένα μήνα μετά ο Λαμπράκης δολοφονήθηκε στη Θεσσαλονίκη εκατό μέτρα μακριά από το σπίτι των γονιών μου και εγώ μετά έγραψα το βιβλίο, που έγινε μια θαυμάσια ταινία από τον Κώστα Γαβρά που θα δείτε, αν δεν την έχετε ήδη δει, σε λίγο. Δεν μπορούσε να γυριστεί στα ελληνικά γιατί τότε είχαμε τη χούντα, γυρίστηκε στο Αλγέρι, με γάλλους ηθοποιούς που δεν δεχτήκαν αμοιβή παρά μόνο ένα ποσοστό αν πήγαινε καλά η ταινία, η μόνη ελληνίδα ηθοποιός ήταν η αυτοεξόριστη τότε στην Ιταλία Ειρήνη Παπά και φυσικά η μουσική του Μίκη που την έστειλε κρυφά από τον τόπο της εξορίας του στη Ζάτουνα.

Ο Γραβράς στην ταινία πέτυχε κάτι πολύ σημαντικό: μπερδεύοντας τους χρόνους κατάφερε να δώσει την εντύπωση σε ένα αδαές για τα ελληνικά πράγματα διεθνές κοινό ότι το έγκλημα έγινε επί χούντας. Και κάθε προβολή της ταινίας ξεσήκωνε τους θεατές. Στον Λίβανο νόμιζαν ότι η ιστορία αφορούσε τη χώρα τους. Το ίδιο και στην Τουρκία. Στην Ιταλία φοβόταν ότι θα τους συμβεί το ίδιο. Στην Αμερική νόμιζαν ότι αφορούσε τη δολοφονία του Μάρτιν Λούθερ Κίγκ ή του Κέννεντυ ακόμα. Ακόμα και στην Αργεντινή του Μαραντόνα, πρωτοεμφανιζόμενου τότε νέου αστέρα της μπάλας, το γήπεδο, μια Κυριακή, που βρισκόμασταν στην πρεμιέρα, ήταν σχεδόν άδειο, γιατί οι κάτοικοι του Μπουένος Αιρες κάναν ουρές έξω από του κινηματογράφους πιστεύοντας ότι μιλούσε για τη χώρα τους.

Αλλά όλα αυτά αποτελούν ένα μακρινό παρελθόν. Σήμερα τι γίνεται; Όχι πια το 1963, χρονιά που σκοτώθηκε ο Λαμπράκης, όχι πια το 1973 χρονιά της εξέγερσης της Νομικής και του Πολυτεχνείου, αλλά σήμερα, εν έτει 2008, παραμονές της 17 Νοέμβρη και των δικών μου γενεθλίων στις 18.

Σήμερα είμαστε αλλού. Από το 1983 που εισέβαλε στη χώρα μας ο ρέιντερ Γιώργος Κοσκωτάς το χρήμα ανεξαρτικοποιήθηκε από την παραγωγή αγαθών και έγινε αυτόνομο, αυτοαναφερόμενο, το χρήμα για το χρήμα, όπως άλλωστε λέγαμε η τέχνη για την τέχνη, δηλ. ερήμην των αποδεκτών της όποιας τέχνης. Έτσι το χρήμα ανεξαρτικοποιήθηκε από τους καταθέτες κι έπεσε στα χέρια των χρηματιστών και των γκόλντεν μπόις των τραπεζών, δηλαδή των επίσημων τοκογλύφων. Και αυτοί μας φέραν στις μέρες μας στο νέο κραχ που δεν φαίνεται όσο εκείνο του 1929 γιατί όπως σας είπα δεν αντιστοιχεί στην πραγματική παραγωγή προϊόντων, αλλά στην αλληλοεξάρτηση του ερήμην του τι αντιπροσωπεύει.

Το 1993 έχουμε πια εγκατεστημένη στον τόπο μας τη λεγόμενη ιδιωτική τηλεόραση, με αυθαίρετες παντού κεραίες αναμετάδοσης και εισβάλλουν οι νέοι αστέρες του δημόσιου και ιδιωτικού μας βίου, οι κάθε λογής τηλεδικαστές, τηλεεισαγγελείς, τηλεπαρουσιαστές και τηλεφύλαρχοι που αναταράζουν τις δομές γιατί πια όλα περνούν από το γυαλί που όχι μόνο δεν γυαλίζει, αλλά θολώνει την όραση, καταστρέφει με τις κραυγές την ακοή και στερεί στους ανθρώπους την όσφρηση, γιατί ούτε η αναμετάδοση της θείας λειτουργίας μυρίζει λιβάνι ούτε στις αναμεταδόσεις των ποδοσφαιρικών αγώνων μπορείς από την πολυθρόνα σου να νιώσεις τη συμμετοχή, ούτε μια κινηματογραφική ταινία που τη βλέπεις με συνανθρώπους σου να νιώσεις την κοινωνικότητα της ανθρώπινης συνύπαρξης στον ίδιο χώρο, ενώ βλέπεις με συνανθρώπους σου να νιώσεις την κοινωνικότητα της ανθρώπινης συνύπαρξης στον ίδιο χώρο, ενώ βλέπεις την κινηματογραφική ταινία στη μικρή οθόνη σε σμίκρυνση της τάξεως του 90%.

Είδηση πια αποτελεί η καταστροφή και μόνο. Ενώ καθημερινά γίνονται περίπου 45.000 προσγειώσεις και απογειώσεις αεροπλάνων χωρίς πρόβλημα στον πλανήτη είδηση είναι το

αεροπλάνο που πέφτει. Είδηση γίνεται ο θάνατος και όχι η ζωή. Το ευχάριστο δεν αποτελεί είδηση, γιατί δεν πουλάει.

2003. Βλέπετε έπιασα όλα τα τριάρια κάθε δεκαετίας. Κι ενώ εν πάσει περιπτώσει μια οικογένεια μπορούσε να βρεθεί όπως γύρω από ένα τραπέζι μπροστά στη μικρή οθόνη, με την εισβολή του διαδικτύου ο καθένας απομονώνεται στον χώρο του μπροστά στο λαπ-τοπ του και επικοινωνεί εικονικά με τους φίλους και τους έρωτές του. Δημοκρατικό το διαδίκτυο, δεν λέω, υπάρχει απόλυτη και μη ελεγχόμενη δημοκρατία έκφρασης. Αλλά ας αλλάξουμε τη λέξη. Δημοκρατία σημαίνει δήμος, δηλαδή κοινότητα, στα ιταλικά κομμούνα, δηλαδή συνάθροιση ανθρώπων. Σημαίνει χειραψία, σημαίνει να βλέπεις στα μάτια τα άλλα μάτια που σε κοιτούν, να μιλάς και να βήχει ο άλλος κι εσύ να του λες πάρε μια παστίλια να σου περάσει ο βήχας, σημαίνει προπαντός επικοινωνία με το βαιμπρέισονς που εκπέμπει ένα σώμα, με τα θετικά ή τα αρνητικά του κύματα, με αυτό που λέμε χημική συνάφεια, με εκπομπές ηλεκτρονίων του NTI-EN-AIH του , και όχι εκπομπές ηλεκτρονίων του φέις-μπουκ.

Και η νεολαία; Οντας υπερπληροφορημένη είναι αναγνωστική. Διότι δεν υπάρχει αξιολόγηση στην υπερπληροφόρηση του διαδικτύου. Η γνώση δεν έχει σχέση με την διαχρονικότητα. Και η άγνοια οδηγεί στην άνοια και στην ανία.

Ωστόσο ο Λαμπράκης ζει, ο Παναγιούλης ζει, το Πολυτεχνείο ζει και εμείς έχουμε πεθάνει.

Γι' αυτό η ανάγκη εφεύρεσης μιας νέας ουτοπίας είναι απαραίτητη. Κάθε τόπος και μνήμα. Κάθε ουτοπία και νήμα ζωής, συνέχειας. Αυτή η νέα ουτοπία θα προκύψει εκ των πραγμάτων μια που το ζώον άνθρωπος, το μόνο ζώο που φυλακίζει το συνάνθρωπό του, δεν είναι ζώο, το έχει αποδείξει στην μακραίωνη ιστορία του, αυτοκτονικό. Πολλοί από μας σίγουρα δεν θα την προλάβουμε. Αλλά είναι νομοτελειακά σίγουρο ότι θα έρθει. Ας τη βοηθήσουμε λοιπόν να έρθει μια ώρα αρχύτερα.

Σας Ευχαριστώ

17 Νοεμβρίου 2008

Βασίλης Βασιλικός